

УДК [378.147:81'243:004]:373.3.011.3 – 051

Олена Бескорса, кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри теорії і практики початкової освіти
ДВНЗ “Донбаський державний педагогічний університет”

**ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ
ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ**

У статті обґрунтовано необхідність застосування інноваційних педагогічних технологій під час іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи, які є ефективним засобом формування комунікативної компетентності. Зазначено, що головною рисою будь-якої педагогічної технології є спрямованість на вдосконалення навчального процесу та досягнення поставленої мети шляхом виконання певної послідовності навчальних дій та операцій. Серед інноваційних педагогічних технологій, які мають значний вплив на формування іншомовної комунікативної компетентності, автор виділяє інтерактивні технології, комп'ютерні та інформаційно-комунікаційні технології.

Ключові слова: іншомовна комунікативна компетентність, інноваційні педагогічні технології, інтерактивні технології, інформаційно-комунікаційні технології, комп'ютерні технології, майбутні вчителі початкової школи.

Лит. 7.

Елена Бескорса, кандидат педагогических наук,
старший преподаватель кафедры теории и практики начального образования
ГВУЗ “Донбасский государственный педагогический университет”

**ИННОВАЦИОННЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК СРЕДСТВО
ФОРМИРОВАНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ**

В статье обоснована необходимость использования инновационных педагогических технологий в процессе иноязычной подготовки будущих учителей начальной школы, которые являются эффективным средством формирования коммуникативной компетентности. Отмечено, что главной чертой любой технологии является направленность на совершенствование учебного процесса и достижения поставленной цели путем выполнения определенной последовательности учебных действий и операций. Среди инновационных педагогических технологий, которые имеют значительное влияние на формирование иноязычной коммуникативной компетентности, автор выделяет интерактивные технологии, компьютерные и информационно-коммуникационные технологии.

Ключевые слова: иноязычная коммуникативная компетентность, инновационные педагогические технологии, интерактивные технологии, информационно-коммуникационные технологии, компьютерные технологии, будущие учителя начальной школы.

Olena Beskorsa, Ph.D.(Pedagogy), Senior Lecturer of the Theory and Practice of Primary Education Department
State Higher Educational Institution “Donbass State Pedagogical University”

**THE INNOVATIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES AS A MEANS OF FORMING
THE FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF THE FUTURE
TEACHERS OF PRIMARY SCHOOL**

The article discloses the necessity of implementing of innovative pedagogical technologies into the process of training of foreign language of teachers of primary school. These technologies are considered to be the effective tools of forming the communicative competence. The author analyses the essence of the concept “ the pedagogical technology”. It is noted that the main feature of any pedagogical technology is focusing on the improving the educational process and achieving the aim by doing a certain amount of learning actions and operations.

It is noted that a teacher of English of primary school should be able to conduct an educational dialogue with young learners in foreign language. Among the pedagogical technologies, which have an innovative character and are oriented to the constant interaction between all participants of educational process, the interactive technologies play an important part. The author emphasizes that interactivity can also provide the organization of computer communication in the form of dialogue. It is proved that mastering the communicative competence is impossible without using the Internet resources such as an e-mail, a blog, wiki, podcast, web-quest, a chat etc.

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

The ICT tools (an e-mail, a blog, wiki, podcast, web-quest, a chat) are thought to help to improve the reading, writing, speaking and listening skills, to supplement the students' vocabulary, to acquaint them with social and cultural realities of the studied language.

The Implementing of innovative technologies into the process of studying the foreign language allows realizing the following methodological principles: the simultaneous acquisition of the language and culture of foreign country; an individualization and differentiation while mastering the foreign language; novelty in learning the foreign language; and the collective interaction.

The author concludes that innovative forms, learning methods and techniques allow to shift to the qualitatively new level of efficiency and optimality of forming of communicative competence of future teachers of primary school at the level of an independent user.

Keywords: *a foreign language communicative competence, the innovative pedagogical technologies, the interactive technologies, the information and communication technologies, the computer technologies, the future teachers of primary school.*

Постановка проблеми. ХХІ століття – період інновацій у всіх сферах діяльності людини. Освіта завжди оперативно реагує на інноваційні процеси, намагається інтенсифікувати їх упровадження в масову практику. У сучасному суспільстві значно збільшилась роль англійської мови як мови міжнародного спілкування. Як результат з 2012 року вивчення англійської мови починається з першого року навчання в початковій школі. Тому постала проблема підготовка майбутніх учителів початкової школи, які вільно володіють іноземною мовою як засобом спілкування, а також мають належний рівень сформованості методичної компетентності. Для майбутніх вчителів педагогіка і методика є надто теоретичною наукою. Щоб подолати розрив між теорією і практичним застосуванням набутих знань, забезпечити синтез теорії і практики, необхідно озброїти студентів прикладними, технологічними знаннями. Саме інноваційні педагогічні технології дозволяють здійснити перехід на якісно новий ступінь ефективності та оптимальності формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Метою статті є обґрунтувати необхідність застосування інноваційних педагогічних технологій як засобу формування іноземної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Аналіз педагогічної літератури засвідчив, що серед вітчизняних педагогів плідно займаються розробкою теоретичних питань розвитку освітніх технологій М. Гриньова, О. Пехота, І. Дичківська, О. Падалка, В. Лозова, В. Паламарчук, А. Нісімчук, А. Фурман, В. Шаталов, С. Сисосва, О. Любарська, О. Олексюк та ін. Розробленням і впровадженням у навчальний процес нових інформаційних технологій активно займаються такі дослідники як С. Новиков, Є. Полат, Т. Полілова, Л. Цветкова та ін. Методиці навчання англійської мови в початковій і середній школі присвячено дослідження О. Бігич, С. Ніколаєва, С. Роман та інші. Ю. Полікарпова обґрунтовує в

своїх працях особливості використання інноваційних технологій у викладанні іноземної мови здобувачам ступеня вищої освіти магістра. І. Самойлюкевич вивчає проблему опанування іноземної мови у полілозі культур. З-поміж значної кількості досліджень присвячених інноваційним педагогічним технологіям, відсутні праці щодо цілеспрямованого вивчення інноваційних педагогічних технологій як засобу формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

За визначенням О. Дубасенюка, інновація є досить складним інтегрованим поняттям, воно передбачає з одного боку ідею, а з іншого процес реалізації цієї ідеї. Інновація в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану [2, 12 – 28].

Дискусії щодо визначення суті поняття “педагогічна технологія” також тривають. Так, російський вчений Б. Ліхачов визначає “педагогічну технологію” як сукупність психолого-педагогічних установок, що визначають спеціальний набір і поєднання форм, методів і способів, прийомів навчання [1, 64]. О. Пехота наголошує на поєднанні нових засобів та методів навчання, і використанні системного підходу до організації навчання [6, 14]. В. Паламарчук розуміє педагогічну технологію як моделювання її змісту, форм і методів роботи згідно поставленої мети [4, 3 – 4]. Спільним у всіх визначеннях щодо суті “педагогічних технологій” є їх спрямованість на вдосконалення навчального процесу та досягнення поставленої мети шляхом виконання певної послідовності навчальних дій та операцій.

Виклад основного матеріалу. Практичною метою вивчення іноземної мови у ВНЗ є формування комунікативної компетентності студентів, а також практичних умінь володіння іноземною мовою в усіх видах мовленнєвої

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

діяльності в обсязі тематики, обумовленої професійними потребами.

Отже, у межах нашого дослідження інноваційні педагогічні технології у методиці навчання англійської мови – це запровадження нових форм, методів і прийомів навчання, спрямованих на вдосконалення навчального процесу та досягнення практичної мети вивчення англійської мови.

Сучасні вимоги до майбутніх учителів англійської мови в початковій школі – це вміння вести навчальний діалог іноземною мовою з молодшими школярами. У працях Г. Балла, Б. Кан-Каліка, О. Леонтєва педагогічне спілкування представлено як важлива характеристика професійної підготовки вчителя, від якої залежать результати навчання та ступінь виховного впливу, а також підвищення рівня мотивації учнів і переорієнтація навчальної діяльності на спільну творчу діяльність. Серед інноваційних технологій, які орієнтовані на постійну комунікативну взаємодію всіх учасників навчального процесу, провідне місце посідають інтерактивні технології навчання. О. Пометун зазначає, що під час навчальної взаємодії кожен учасник робить свій внесок у вирішення спільного завдання і у такий спосіб здобувають знання [7, 19]. Дидактичною умовою реалізації інтерактивної технології навчання є застосування проблемних ситуацій, використання комунікативних методів і прийомів, зокрема методу проєктів, мозкового штурму, драматизації, дискусії, методу “обери позицію”, “зміни позицію” тощо.

Методисти та викладачі англійської мови ставлять за мету не навчати мови як сукупності граматичного, лексичного та фонетичного матеріалу, а встановити зв'язок між іноземною мовою та реальними ситуаціями спілкування. Тому широкоживаним у сучасній методиці викладання англійської мови є метод моделювання.

Метод моделювання – це організація діалогічного або монологічного мовлення студентів у реальних ситуаціях повсякденного життя або в ситуаціях, пов'язаних із професійним мовленням майбутніх учителів початкової школи.

Розглядаючи інтерактивні технології як інноваційні, слід зауважити, що з одного боку інтерактивні технології визначають як взаємонавчання (колективне, групове, навчання в співпраці) (О. Пометун), з іншого боку інтерактивність передбачає організацію комп'ютерного спілкування в режимі діалогу (О. Комар) [7].

Застосування комп'ютерних та Інтернет технологій для моделювання реальних ситуацій спілкування дуже імпонує студентам,

перетворюючи зазвичай малопривабливий вид мовленнєвої діяльності у джерело розваги та задоволення. Це справляє дуже важливий мотиваційний вплив на подальше навчання всіх видів мовленнєвої діяльності (читання, аудіювання, письма, говоріння), а також інтенсифікує процес формування комунікативної компетентності, особливо навичок письма і говоріння. Це обумовлено тим, що “гра” з мовними засобами у мережі Інтернет забезпечує потрібний комунікативний ефект, формує авторське ставлення до мови та її використання у комунікативній реальності.

З-поміж інтерактивних програм є такі, що мають бути встановлені на комп'ютер. Сучасні навчально-методичні комплекти мають CD-ROM або DVD-ROM супровід для додаткового вправлення із новим граматичним або лексичним матеріалом. Інший тип – це інтерактивні он-лайн програми, які використовуються за наявності Інтернет з'єднання. Для формування комунікативної компетентності студентів, які вже мають рівень B1 – B2 (незалежний користувач), методисти радять упроваджувати он-лайн програми. Їх перевагами, вони вважають, збільшення витрат часу на практику мовлення і набуття досвіду у спілкуванні з носіями мови.

Отже, оволодіння комунікативною компетентністю неможливе без практики спілкування і використання ресурсів Інтернет. Віртуальне середовище дозволяє вийти за тимчасові й просторові рамки, надаючи його користувачам можливість автентичного спілкування з реальними співрозмовниками на актуальні для обох сторін теми. Таке спілкування може здійснюватися через електронну пошту (e-mail), блог (blog), вікі (wiki), подкаст (podcast), вебквест (web-quest), чат (chat) тощо.

Як вже зазначалося, засоби ІКТ (електронна пошта, блог, вікі, подкаст, вебквест, чат) допомагають удосконалювати навички читання, письма, говоріння і аудіювання, поповнювати словниковий запас студентів, знайомлять їх із соціокультурними реаліями мови, що вивчається.

Якісна мовна підготовка майбутніх учителів початкової школи не можлива без застосування інформаційно-комунікаційних технологій, найрозповсюдженішими серед них є мультимедійні технології. За визначенням Н. Нікітіної, мультимедіа – це взаємодія візуальних і аудіо ефектів під керуванням інтерактивного програмного забезпечення з використанням сучасних технічних і програмних засобів, вони об'єднують звук, текст, графіку, фото, відео в одному цифровому потоці [3].

На заняттях з практики усного та писемного

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

мовлення викладачі використовують мультимедійні технології для доповнення теоретичного матеріалу, проведення тренінгів, моделювання ситуацій спілкування. Проекти "Presentstions", відеопроєкти "Videoprojects", інтерактивні ігри "First Million" застосовуються з використанням мультимедійних технологій. Наявний відеоряд у мультимедійних проєктах знайомить студентів із соціокультурними реаліями країн, мова яких вивчається, дає можливість спостерігати за мовленнєвою поведінкою носіїв мови в різних життєвих ситуаціях, за їхню мімікою, жестами тощо.

Використання інноваційних технологій на заняттях англійської мови дозволяє реалізувати такі методичні принципи навчання:

- принцип одночасного оволодіння мовою та культурою іноземної країни, через запровадження інформаційно-комунікаційних технологій студенти залучаються до вивчення норм міжкультурного спілкування іноземною мовою як під час аудиторної роботи, так і під час самостійного виконання проєктів;

- принцип індивідуалізації та диференціації в оволодінні іноземною мовою, через запровадження інноваційних педагогічних технологій (інтерактивні, інформаційні проєкти тощо) на заняттях з іноземної мови панує атмосфера комфорту в навчанні, демократичних відносин між викладачем і студентом, а системи вправ набувають диференційованого характеру;

- принцип новизни в навчанні іноземної мови, який реалізується через відбір навчального матеріалу, який є актуальним і своєчасним, викликає інтерес до навчання і тим самим забезпечує відмову від заучування і заохочує до невідготовленого мовлення;

- принцип колективної взаємодії, який є провідним у формуванні комунікативних умінь і досягається під час запровадження інтерактивних вправ, коли студенти активно спілкуються, вдосконалюючи свої мовні та мовленнєві знання і навички.

Отже, інноваційні педагогічні технології в навчанні іноземних мов – це інноваційні форми, методи й прийоми навчання, спрямовані на вдосконалення навчального процесу та оволодіння іноземною мовою на рівні вільного користувача. Упровадження в навчальний процес ВНЗ сучасних педагогічних технологій дає змогу забезпечити якісну мовну освіту та підготувати висококваліфікованого вчителя англійської мови в початковій школі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дичківська І. М. *Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник* / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.

2. Дубасенюк О. А. *Інновації в сучасній освіті // Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: збірник науково-методичних праць / за заг. ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 12 – 28.*

3. Нікітіна Н. С. *Використання мультимедійних засобів у викладанні іноземної мови професійного спрямування у вищій школі: Матеріали науково-практичної конференції "Новітні освітні технології" [Електронний ресурс] // Н. С. Нікітіна. – Режим доступу <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1096>.*

4. Паламарчук В. Ф. *Техне інтелектус (технологія інтелектуальної діяльності учнів) / В. Ф. Паламарчук. – Суми: ВВП "Мрія-1" ЛТД, 1992. – 92 с.*

5. Пассов Е. И. *Основы коммуникативной методики обучения иностранному общению / Е. И. Пассов. – М.: Русский язык, 1989. – 276 с.*

6. Пехота О. М. *Освітні технології: навч. посібник / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. – Київ: А.С.К., 2002. – 255 с.*

7. Пометун О. І. *Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – Київ: А.С.К., 2004. – 192 с.*

REFERENCES

1. Dychkivska, I. M. (2004). *Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii: navchalnyi posibnyk* [Innovative pedagogical technologies: a course book]. Kyiv: Akademvydat Publ., 352 p. [in Ukrainian].

2. Dubaseniuk, O. A. (Ed.). (2014). *Innovatsii v osviti* [Innovations in education]. An innovation in education: the integration of science and practice: a collection of scientific and methodological works. Zhytomyr: Vydavnytstvo ZhDU im. I. Franka, pp. 12 – 28 [in Ukrainian].

3. Nikitina, N.S. *Vykorystannia multymediinykh zasobiv u vykladanni inozemnoi movy profesiinoho spriamuvannia u vyshchii shkoli* [Using multimedia tools in teaching foreign languages for professional purposes at universities]. *Naukovo-praktychna konferentsiia "Novitni osvichni tekhnolohii"* – Scientific and Practical Conference "Innovative educational technologies". Retrieved from: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1096> [in Ukrainian].

4. Palamarchuk, V. F. (1992). *Tekhne intelektus (tekhnolohiia intelektualnoi diialnosti uchniv)* [Techno Intellectus (technology of pupils' intellectual activity)]. Sumy: VVP "Mriia-1" LTD Publ., 92 p. [in Ukrainian].

5. Passov, E. I. (1989). *Osnovy kommunikativnoi metodiki obucheniya inostrannomu obshcheniyu* [Basis of communicative methodology of teaching foreign language communication]. Moscow: Russkii yazyk Publ., 276 p. [in Russian].

6. Piekhota, O. M., Kiktenko, A. Z. & Liubarska, O.M. (2002). *Osvitni tekhnolohii: navchanyi posibnyk* [Educational technologies: a course book]. Kyiv: A.S.K. Publ., 255 p. [in Ukrainian].

7. Pometun, O. I., & Pyrozhenko, L.V. (2004). *Suchasnyi urok. Interaktyvni tekhnolohii navchannia* [Modern lesson. Interactive educational technologies]. Kyiv: A.S.K. Publ., 192 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 20.07.2017